

Савченко А.В.
старший викладач,
Черкаський державний технологічний університет

МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Соціальна відповідальність держави тісно пов'язана з необхідністю державного, суспільного, правового впливу і контролю за економічним і соціальним благополуччям громадян. Укладаючи у собі глибинні характеристики соціального і правового становища людини в суспільстві і країні, державна соціальна відповідальність є в той же час важливим якісним показником зрілості всієї системи державно-суспільних відносин. Загально відомо, що розширення на Схід і прийняття нових членів в ЄС тісно пов'язане з дотриманням ними певних умов, які отримали назву «копенгагенських критеріїв».

Різні науки вивчають проблему соціальної відповідальності вже понад 160 років, відтоді як Л. Штайн увів у науковий обіг поняття «соціальна держава», а слідом за тим А. Боен – поняття «соціальна відповідальність». Значну увагу даному терміну приділяли І. Кант, Арістотель, В. Сперанський, М. Лукашевич, Т. Шибутані, Е. Еріксон, Т. Парсонс та ін.

Історичні та теоретичні аспекти зародження, становлення та розвитку інституту соціальної відповідальності розглядали О. Берданова, В. Бульба, М. Вебер, Х. Йонас, В. Канке, І. Кант, В. Корженко, Х. Ленк, Дж. Мілль, А. Оріховський, А. Плахотний, П. Рікер, Дж. Роулз, О. Сушинський та ін.

Важливою ознакою демократичної та правової держави, як відзначають дослідники, є те, що обов'язок і право владарювати суб'єкти соціальних відносин беруть на себе добровільно, сприймаючи виказану до них довіру багатьох інших. У цьому разі такий суб'єкт одержує не тільки владу, а й адекватну останній соціальну відповідальність за наслідки своєї діяльності, ухвалені державно-управлінські рішення.

Зміст соціальної відповідальності держави полягає в забезпеченні прав і свобод кожної людини і громадянина. У науковому дослідженні О. Радченка та І. Савченка «Ціннісний вимір соціальної відповідальності в демократичній державі» здійснено узагальнення сутності та визначено специфіку соціально-відповідальної держави [1, с. 66–67].

Упровадження політики соціальної відповідальності вимагає від організацій урахування інтересів усіх груп зацікавлених сторін (стейкхолдерів), до яких належать: бізнес-організації, органи публічної влади, організації споживачів, профспілки, громадські організації, дослідницькі інституції [2].

Соціальними об'єктами інформаційної безпеки є: особа – її права та свободи в інформаційній сфері; суспільство – його духовні цінності, засади солідарної діяльності; держава – її конституційний лад, суверенітет, ефективне функціонування [3].

Важливим напрямом реалізації соціальної відповідальності держави є концепція інформаційної безпеки України розроблена з метою формування та реалізації державної інформаційної політики; підготовки пропозицій щодо вдосконалення правового, організаційного, фінансового, науково-технічного та іншого забезпечення інформаційної безпеки України; розробки цільових програм розвитку інформаційної сфери України, захисту її від внутрішніх і зовнішніх загроз.

Проведений експертами Центру Разумкова аналіз (скорочений варіант наведений у табл. 1) показав: система забезпечення інформаційної безпеки України не виконує окремі важливі функції; неефективним є управління її діяльністю; організаційні зміни, що здійснюються в рамках адміністративної реформи, мають несистемний характер, проводяться без попереднього функціонального обстеження органів державної влади.

Таблиця 1

Загрози інформаційній безпеці України

Загрози	Чинники ескалації	Можливі негативні наслідки
Обмеження свободи слова та доступу громадян до інформації	Впровадження політичної цензури; недостатня відкритість органів державної влади для громадянського контролю; відсутність дієвих механізмів захисту прав громадян.	Поширення необ'єктивної та неповної інформації; низька поінформованість населення про важливі аспекти державної політики; поглиблення відставання від розвинених держав; міжнародна ізоляція України.
Руйнування системи цінностей, духовного та фізичного здоров'я особи, суспільства, негативні зміни їх цільових настанов	Негативний інформаційний вплив на нормативні (етичні та правові) засади індивідуальної та суспільної свідомості.	Зростання злочинності, немотивованої жорстокості; соціальна апатія, маніпулювання свідомістю особи, погіршення її фізичного здоров'я; відсутність консолідації суспільства.
Маніпулювання громадською думкою з боку державної влади, фінансово-політичних кіл	Фінансова несаможиттєвість ЗМІ, їх висока залежність від впливу з боку держави, політичних сил, суб'єктів економічної діяльності, кримінальних угруповань; монополізація окремих сегментів ринку інформаційних послуг.	Негативний вплив ЗМІ на суспільну свідомість; поширення неправдивої, конфіденційної інформації про особу, порушення демократичних принципів і норм діяльності держави; негативне ставлення до України з боку світової спільноти.

Обмеження можливостей органів державної влади, зниження соціальної відповідальності, прийняти адекватні рішення	Недостатнє інформаційне забезпечення державної політики; ігнорування повідомлень про факти корупції, зловживань посадових осіб, порушення прав громадян.	Прийняття неефективних державних рішень, що спричиняють значні збитки; гальмування соціально-економічного розвитку країни; зубожіння широких верств населення; відставання України від розвинених держав; відчуження суспільства від держави; масові акції протесту.
Порушення цілісного режиму функціонування (руйнування) критично важливих інформаційних мереж, системи управління	Слабка захищеність інформаційних мереж, систем управління транспортом, енергетичної та банківської сфер, державного управління, військових формувань та ін.; комп'ютерна злочинність	Порушення функціонування (руйнування) системи органів державної влади, банківської системи, транспорту, зв'язку, енергетики тощо; техногенні аварії та катастрофи з тяжкими наслідками.
Несанкціонований витік таємної, конфіденційної та іншої інформації з обмеженим доступом	Недостатня захищеність інформаційних мереж, автоматизованих систем управління; діяльність іноземних розвідок.	Значні втрати економічного, політичного, воєнного та іншого характеру для держави; завдання матеріальної та моральної шкоди фізичним і юридичним особам.
Спотворення (знищення) інформаційних ресурсів, програмного забезпечення	Слабка захищеність інформації з обмеженим доступом; комп'ютерна злочинність; високий рівень залежності комп'ютерних мереж від іноземних виробників програмного забезпечення.	Завдання матеріальної та моральної шкоди фізичним і юридичним особам, державі; порушення штатного режиму функціонування (руйнування) елементів інформаційної інфраструктури та інших об'єктів.
Низький рівень інтегрованості України в світовий інформаційний простір	Нерозвиненість і низькі темпи розвитку інформаційної інфраструктури України; невідповідність правової системи України в	Уповільнення темпів розвитку, зниження інтелектуального потенціалу суспільства; збільшення відставання від провідних держав у сфері

	інформаційній сфері основним принципам законодавства розвинутих країн.	інформаційних технологій; ізоляція України від світової економічної системи.
--	---	---

Відповідно до концепції визначають: національні інтереси України в інформаційній сфері; основні загрози національним інтересам; основні внутрішні та зовнішні чинники ескалації загроз; пріоритетні напрями державної політики забезпечення інформаційної безпеки України та першочергові заходи щодо їх реалізації.

Органам державного управління та місцевого самоврядування належить особлива роль у впровадженні принципів і системи соціальної відповідальності в Україні. Добровільність виконання принципів та вимог стандарту в діяльності суб'єктів, їх рівноправність та взаємне врахування інтересів кожного не урівнює їх ролі в процесах координації дій щодо імплементації принципів та практик соціальної відповідальності. І саме органам державної влади та місцевого самоврядування, з огляду на їх призначення, належить забезпечити системну реалізацію принципів соціальної відповідальності, оскільки «від парламентських ініціатив, активності чиновників міністерств, місцевого самоврядування в першу чергу залежить, яка соціальна політика буде визначена в країні, які закони та правила в галузі соціальної відповідальності будуть встановлені та які стандарти праці і принципи соціальної відповідальності ми будемо мати на наших підприємствах» [4].

Негативні тенденції розвитку національного інформаційного простору, кризовий стан економіки України та інші чинники зумовлюють низку тенденцій:

- зниження уваги до питань забезпечення соціальної політики та соціальної відповідальності;
- ескалацію загроз, що може призвести (і призводить) до значних втрат політичного, економічного, воєнного та іншого характеру,
- завдання шкоди юридичним особам та громадянам України.

Необхідно активізувати впровадження принципів соціальної відповідальності в життя держави і суспільства, удосконалювати існуючі і розвивати нові форми державно-приватного партнерства для економічного, соціального й екологічного розвитку громад та територій, підвищувати конкурентоспроможність національної економіки.

Список використаних джерел:

1. Радченко О. В. Ціннісний вимір соціальної відповідальності в демократичній державі: [монографія] / О. В. Радченко, І. Г. Савченко. – Х.: Вид-во ХНУС, 2008. – 200 с.
2. Зінченко А. Г. Соціальна відповідальність в Україні: Погляди різних стейкхолдерів. Регіональний аспект [Текст] / А. Г. Зінченко, М. А. Саприкіна. – К.: [б. в.], 2008. – С. 28.
3. http://www.razumkov.org.ua/ukr/article.php?news_id=132
4. Новий міжнародний стандарт із соціальної відповідальності ISO 26000 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bcdst.kiev.ua/index.php/news/1-latest-news/56>